

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldu>

Lvgdvni, 1585

De descriptione Clementiæ. Et quòd principi sit maximè necessaria: quot sint etiam quæ poßint incitare principem ad clementiam. Cap. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

subito in die vna, sterilitas, & viduitas. Ipsa hominē quasi paralyticum efficit. Iere. 31. Vsquequo dissolueris deliciis filia vage Deute. 28. Tenera mulier, & delicata, que super terram ingreditur non valebat, ipsa virilitatem aufert. Esa. 19. Erit Aegyptus quasi mulieres. Ipsa fluuius est in quo Pharaō infernalis mactulos proieci. Exo. 1. Ipsa est aqua Aegyptiis in sanguinem versa. Esa. 7. ¶ Nonō hominem loquacē facit. Ipsa est fluuius ranas eliciens. Exo. 8. ¶ Decimō, reddit hominem impatientem, ut patet in epulone Euangelico. Luc. 16. Amos 6. Bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti: & nihil patiebantur super contritione Ioseph. ¶ Undecimō, melioribus diuitiis privat licet spiritualibus. Ber. Delicata est diuina consolatio: & non rur admittentibus alienam. Columba aquam refugit: aqua licet carnalis voluptatis. Gene. 8. Ber. loquens de illo verbo: si ego abiero, paraclētus non veniet. Io. 17. Quis, inquit, aude de cetero carnis illecebris fantastiis deditus paraclētum expectare. ¶ Duodecimō, in pēnā aternā cōmutatur. Apo. 18. Quis glorificauit se, & in deliciis fuit, tātum date illi tormentum & luctum. Aquæ inferiores in mare mortuum descendūt. Iere. 3. Voluptates enim temporales ad amaritudinem aternam mutantur. Multa quæ valent ad refrenandum amorē diuiciarū, inuenies in tract. de Auaritia. De paupertate etiā spiritus que amor diuiciarū refrenat, dicitur in tractatu de Beatitudinib. c. 22. quæ pertinet ad resignationē huius amoris prætermittimus.

De descriptione Clementiæ. Et quod principi sit maximè necessaria, quot sint etiam quæ possint incitare principem ad clementiam.

CAP. VI.

Clementia est virtus per quā animus in odiū alicuius temperē cōcitus benignitate retinetur. De his que valent ad refrenandū odium, multa inuenies in tractatu de Ira, secundū Senecam. Clemētia est tēperantia animi in potestate vlciscēdi, vbi lenitas superioris aduersus inferiore in pēnis constituēdis. Et attendū, q. licet clemētia necessaria sit omnib, maximè tamē principibus. Vnde Dominus, primū principē populi sui Moysen constituit, qui erat vir mitissimus super omnes homines qui morabatur in terra. Num. 12. & 3. Reg. 20. legitur: Audiuius, q. legum domus Israël clemētes sunt. Hester 17. Volui potētes nequaquam abuti magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subditos. Et Esa. 16. Emitte agnū Domine dominatorē terræ. Et Christo legitur Matt. 21. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus. Et eius vocabitur lex clemētiæ. Prou. 17. in signum etiā clemētiæ

unguunt reges Christiani & ecclesiæ prælati. Sen. Nullum
 ex omnibus clementia magis quam regē aut principem decet.
 Clementia efficit ut inter regem tyrannumque discrimen
 id est differentia. ¶ Item notandum quod clementiæ virtus
 mediocritatem servat in parcendo & in ulciscendo. Senec. Tam
 omnibus ignoscere crudelitas est, quam nulli. Modum tenere
 debemus: sed quia difficile temperamentum est, quicquid plus
 quo futurum est in partem humaniorem præponderet. In arcu
 virga Aaron cum manna. Ad Hebr. 9. Ille enim qui præest,
 quandoque debet parcere, quandoque ultionem sumere. ¶ Virga
 asseri extensa signum erat clementiæ. Hester 8. Ad clementiã
 pertinet maxime temperantia in ultione propriarum iniuriarum.
 Sen. Quemadmodum magni animi non est qui de alieno libe-
 ratis est, sed ille qui quod alteri donat, sibi detrahit: ita clemẽtẽ
 neco non de alieno dolore facile, sed cum qui cum suis stimulis
 irascitur, non profliit, qui intelligit magni animi esse iniurias
 summa patientia pati, nec quicquam esse gloriosius principe
 impune læso. Ultimo duas res præstare solet: aut solatiũ affert
 ut qui accepit iniuriã, aut in reliquũ securitatẽ. Principis maior
 est fortuna, quam solatio egeat, manifestiorque vis quam ut alic-
 ui malo sibi vitium opinionẽ quarat. Hoc dico, cum ab inferioribus
 perius violatusque est: clementia principem servat, ne impatiẽtia
 vel aliqua alia inordinata affectione ultionem præcipitet. Tul-
 lius in li. de offic. Optandum est ut qui præ sunt reipublicæ, legum
 similes sint, quæ ad puniendũ non iracundiã, sed æquitate ducuntur.
 Ad principem verò clemẽtem pertinet illud verbũ Sen. In hac
 vita facultate rerum non ira me ad iniqua supplicia cõpulit, non iu-
 venilis impetus, non temeritas hominum & cõtumacia, quæ saepe
 in nullissimis quoque pectoribus paciẽtiã extorsit. Clemẽtia est
 causas parcendi querere. Sen. Alterius etate prima mors sum, alte-
 rius vitima: quoties nullã inveni misericordiẽ causam, mihi pe-
 peti. ¶ Itẽ notandũ, quod 12. sunt quæ possunt valere ad incitandũ
 principes ad clemẽtiã. ¶ Primũ est, exemplũ excelsi principis, scilicet
 Dei, de quo Ioel. 2. legitur, quod ipse benignus & misericors est,
 & prestabilis super malitiã. Et Sap. 12. Parcis omnibus, quoniã
 tua sunt. Sen. Si Deus placabilis est, & delicta potestium non statim
 fulminibus persequitur: quãto equius est hominẽ hominibus præ-
 positũ, miti animo exercere imperiũ? ¶ Secũdũ est exemplũ crea-
 turarum inferiorum, ut exemplũ quod ponit Sen. de rege apum: Ira-
 cundissima, inquit, ac pro captu corporis pugnacissima sunt
 apes, & aculeum in vulnera relinquunt. Rex ipse sine aculeo est.
 Noluit

Noluit ipsum natura nec sauum esse, nec vltione magno
 turā petere, telumq; detraxit, & irā eius inermē reliquit. Ex
 plar hominib⁹ regibus ingēs. Pudeat ab exiguis animalibus
 trahere mores, quū tanto moderatior hominū animus esse
 beat, quāto vehementius nocet. ¶ Tertiū est naturalis nobilitas
 animorū qui regēdi sunt. Sen. Remissius imperanti melius
 tur: cōtumax est animus humanus, & contrariū atque arduū
 tēs, faciliusq; sequitur quā ducitur. ¶ Quartū est, quōd clemē
 naturæ humanæ cōgruit: crudelitas verò videtur esse cōtra
 turā humanam & quasi bestialis. Sen. Quid istud delectari
 catenarū quocunq; ventū est multū sanguinis fundere, aspe
 suo terrere & fugare? quæ alia vita esset, si leones vrsq; rep
 rēt, si serpentibus in nos ac noxiosissimo animali cuiq; dante
 potestas: ipsa rationis inexperta natura abstinet tuis; & tunc
 inter feras similitudo morū est. Arist. in li. de natura animal
 cit q; nō est auū vnus speciei vt se comedāt. Sen. Ferina rati
 est sanguine gaudere ac vulneribus, ac abiecto homine in
 stre animal trāsire. ¶ Quintū est humani sanguinis pretio
 quo parcissimē vtēdū est. Sen. in epist. Clemētia sanguinis
 tanquā suo parcat, & scit homini non esse homine prodig
 dum. Itē. vtens verbis quæ cōpetunt clemēti principi, Cō
 inquit, imō strictum apud me ferrum est: summa parsimō
 etiā vilissimi sanguinis. Vtinā gladius spiritualis ecclesie
 ctus esset, & vsus ei⁹ parcus. Et subdit Sen. Seueritatē abdi
 clemētiā in procinctu habeo. Greg. Nazianzenus ad Imper
 rē: A christo tibi in homines vita & venia, potestas mortis
 dultā est, & gladius tibi datus est, nō tam vt opereris quā
 mineris, quā eiam depositū quoddā incruentū & impol
 restituas commendanti. ¶ Sextum est, finis propter quem
 cōpēs sunt constituti: vt scilicet medeātur generi humano.
 dicebat Sen. quōd non minus turpia sunt principi multa
 plicia, quā medico multa funera. 2. ad Cor. 10. Potestāte
 nobis Deus in ædificationem, & nō in destructionem vestre
 Idē: Sapiens multa remittet, multos parum sani, sed sanā
 ingenij seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantū
 rectas procerasq; arbores colunt, sed illis quoq; quas alio
 deprauauit causa, ad minicula quibus regantur applicant
 circuncidūt, quosdam infirmas vitio loci, nutritur: videbit
 ingenū, quā ratione tractādū sit. Idē: Princeps alios ex cū
 suis, quia viles boniq; sunt, libens videat: alios in numero
 linquat, quosdā esse gaudeat, quosdā esse pariat. ¶ Septimū

est, quod oppositū clemētia, scilicet crudelitas, hostes multipli-
 cat. Sen. in li. de clemētia: Voluntas oportet ante saviendi, quā
 causa deficiat. Alioquin quē ad modū præcisæ arbores plurimis
 ramis repullulāt, & multa satorū genera vt dēsiora surgāt reci-
 duntur: ita regia crudelitas auget inimicorū numerū tollendo:
 parentes enim liberiq; eorū qui interfecti sunt, & propinqui &
 amici in locū singulorū succedūt. ¶ Octauū est quod crudelitas
 audaciam maleficiēdi dat. Sen. Temperatus timor cohibet ani-
 mos: assiduus vero & acer & extrema admonens, in audaciā ia-
 cētēs excitat, & omnia experiri suadet. Acerrima virtus est quā
 vltima necessitas extendit. Idē: Videbis sæpe cōmitti, quia sæpe
 vindicatur. Idē: Sūma prudētia, summi viri & rerū naturæ peri-
 tissimi maluerunt velur incredibile scelus & vltra audaciā po-
 tētē præterire, quā dum vindicāt ostendere fieri posse. ¶ No-
 nū est, quod clemētia principi securitatē dat. Sen. Errat si quis
 existimat ibi tutum esse regē, vbi à rege nihil tutum est. Securi-
 tas securitate mutua pascenda est. Non est opus latera mōtium
 calcindere, multiplicibus se muris turribusq; sepire, saluū regē
 clemētia in aperto præstabit, vnū est inexpugnabile munimē-
 tum, amor ciuium. Prou. 11. Clementia præparabit vitam, & se-
 cūto malorum mortem. ¶ Decimum est, quod clemētia re-
 gem roborat. Prouer. 20. Misericordia & veritas custodiunt
 regem, & roboratur clemētia thronus eius. ¶ Undecimum est,
 quod bonitatem & principis & populi consummat. Prouer. 16.
 Clementia regis quasi imber serotinus. Sicut imper tempora-
 neus est ad germinationem: sic serotinus est ad maturationem.
 Temporaneus inchoat quod serotinus consummat. Sic clemen-
 tia regis beneficia est his qui malè se habent quod est consum-
 matæ bonitatis, & facit vt populus vitam suam bene consum-
 met. Multi enim bene finiunt vitā suā, qui malè finiissent, ni-
 si clemēter cum eis actum fuisset. ¶ Duodecimū est, quod cle-
 mētia facit vt princeps temporalis in futuro iudicē vniuersa-
 lem clemētem inueniat, secundū illud Luca 6. In qua mensura
 mensi fueritis, remetietur vobis. Ad illud potest referri illud
 Prouerb. 11. prius positum: Clementia præparabit vitam.

De modestia.

CAP. VII.

Tullius in primo Rhetoric. Modestiā sic depingit: Modestia
 est, per quā pudor honestatis purā & stabile cōparat autho-
 ritatē. Et innuitur in hac descriptione causa & effectus mode-
 stia. Pudor enim qui est timor turpitudinis vel fuga rei inde-
 cētis, declinādo indecētiā in exterioribus efficit ordinationem

extcr